

**Iratok Heves és Külső-Szolnok megye
néhány helységének történetéhez
(XVI–XVIII. század)**

Bánkúti Imre

ABSTRACT: *Documents Relating to the XVI-XVII-Century History of Some Settlements in Heves and Outer Szolnok Counties.* The 26 documents published here (all from the period between 1589-1761) contain important information relating to the villages and market-towns of the former Heves and Outer Szolnok Counties, mostly as regards the relationship of the peasantry and the Hungarian Treasury. Their historical value is enhanced by the fact that they were not written in some distant office but in the villages themselves, directly informing us about the everyday problems and hard life of the peasantry. It is over all else financial hardships which are represented: tithes, taxes, judicial cases relating to commerce.

All the original documents are housed in the Hungarian National Archives; the publisher would like to direct attention to the beautiful seals of the issuing village affixed to each document.

Az alább közreadott dokumentumok két vonatkozásban képeznek egységet: először is valamennyi az egykori Heves és Külső-Szolnok vármegye egyes helységeinek történetére tartalmaz adatokat, a legváltozatosabb, de főleg gazdasági vonatkozású témákban: dézsma- és adóügyek, kezességi pör, a katonaság visszaélései és garázdálkodásai stb. Megjegyezzük, hogy a megye későbbi területi változásának következtében négy helység ma Jász-Nagykun-Szolnok megyéhez tartozik.

Összefűzi továbbá az iratokat, mint a levéltári fond neve is mutatja, az a tény, hogy mind-egyiken a kiállító helység jó megtartású pecsétje található. Erre azért kell a pecsétekkel foglalkozó kutatók figyelmét felhívni, mert több lenyomat korábbinak tűnik, mint a Soós Imre kitűnő könyvében¹ található leírások, illetve pecsétrajzok.

Az iratokat csak a legszükségesebb jegyzetekkel láttuk el, felhasználásuk természetesen főleg úgyis a helytörténészek feladata lesz. Valamennyi irat jelzete: Magyar Országos Levéltár E 213 Városi és községi pecséttel ellátott iratok. 5. doboz. Az iratok mindegyike eredeti.²

* * *

¹ SOÓS Imre 1975.

² Általános megjegyzések: a szövegben a saját kiegészítéseinket vagy jeleket kerek () zárójelbe tettük, a dőlt // zárójel az eredeti szövegből valók. A kipontozott helyeken a szöveg vagy hiányzik, vagy olvashatatlan. A rövidítések feloldását kurzív betűkkel végeztük el.

1.

Gyöngyös, 1589. február 14.

Gyöngyös város vezetői és lakosai a Szepesi Kamarához. Városuk három éve tűz következtében elpusztult, sokan most is pincékben és vermekben laknak. Állatállományuk nincs, szőlőjüknél kevés hasznát veszik. Mindezek alapján a törvények szerint mentesítést kérnek az adókivetés alól.

(Címzés:) *Generosis ac Egregys Dominis Praefecto Caeterisque Sacratissimae Caesareae Regiaeque Maiestatis Camerae Scepusiensis Consiliarijs etc. Dominis nobis obseruandissimis.* – (A község vörös viaszba nyomott pecsétjével.) – (Más írással rávezetve:) 14. Feb. 89. Giengiesen.

Generosi Ac Egregy Domini Domini Nobis obseruandissimi. Salutem ac servitiorum Nostrorum fidelissimam commendationem. Towaba Nagsagtokat ezokaerth kellethek megh keresnók. Hiszewk azt hogy Nagsagtoknal nylwan vagion, mikeppen ennek ellötte harmadik eztendőben, ez zegheny niomorodot varas twz myat annyra megh emeztethet, hogj semmi eppen megh nem maradot vala, mind földíglen. Annak okaerth tawalý eztendőben az minemó Rawasth eó felseghe orzagawal egietemben ez orzagban rendeltenek minden kapura, meljnek megh fizetesere minketis errottethnek. Mely eghes mjat, es dragasagh, dógh halal mjat kj azon eztendőben reank kówetkezék, az nep annyra el mene az varasrol, hogj cziak fele sintzien minth annak elötte, és azon esztendőben vgyan semmit nem eppewlteónk. Mostanis penigh ez ideghen nemzet kózót, annyra niomorultak vagionk, mivel hogy nekónk sem jwhonk, sem menessónk, sem niaj Barmonk, kibeól naponkenth valo életónket taplalhatnok, vagj az hatalmasoktol feiónket, giermekónketh valthatnok, vagj penigh eppewleteth tehetnenk, ha nem Isten vthan minden bizodalmonk az kewes zólóhoz vagion, kinek immar negy eztendeie vagion, hogj tsak ighen kewes haznat vehetewk, miwéth sem erýewk fel vele. Azert mostanis sokan közzewlónk pwzta pintzekben, es föld lwkakban niomorganak, kik penigh mostan akarnak zeghenyek hazakat,(!) az minth penigh ertjewk az Decrethomok vgy tartjak, hogj harom eztendeigh ez fele éghet helyek, az vagy wjonnan eppewltek, megh ne rovathnának. Kierth penigh az my Nagyságos Vrainkat, es az war megíet megh talaltwk vala, és Nagságtokra igazitottanak felóle. Kibeól kónierghónk Nagsagtoknak az Istenerth, az mj kar vallaswnkot, es ez ideghen nemzet kózót valo niomorwsaginkoth az decretomnak rendtartasa zerent, Nagsagtok tenne zabadossa az Rowasbol, hogj eppewlhetnenk. Mert semmi keppen elleghek nem vagionk az megh adasahoz, hogj az hatalmas Isten eltesse Nagsagtokat, es mind giermekestol imadhassonk Istenth Nagsagtokerth. Kegielmes valazt varonk Nagsagtoktol. Isten tartzia Nagsagtokat jo eghessegben sok eztendeigh. Datae Gyeongyös 14. februarý. Anno Virginej partus. 89.

Vestrarum Magnificarum Dominationum humillimj servitores

Jidices ac Jurati Ciues totusque
Senatus, et Vniuersitas Colonorum.

2.

Gyöngyös, 1589. március 1.

A város vezetésének és lakosainak beadványa Briberi Melith István prefektushoz, illetve a Szepesi Kamara tanácsosaihoz. Mentességet kérnek az új kivetés alól.

(Címzés:) *Generosis ac Egregys Dominis Stephano Mellyth de Briber Praefecto,*

Caeterisque Consiliariis Camerae Scepusiensis Sacratissimae Caesareae Regiaeque Maiestatis etc. Dominis semper obseruandissimis. – (A helység vörös viaszba nyomott pecsétjével.) – (Más kézzel, későbbi írással:) Prima Martý Anno 89. Ciues Geongeossýenses.

Generosi ac Egregý Domini Domini semper nobis obseruandissimi, post salutem et seruitiorum nostrorum fidelissimorum commendationem. Erról kellethek Vrasagtokat lewelónk által megh találnok, miuel emlekezhetik rea Vrasagtok, ez elmúlt napokban talaltwk vala megh Vrasagtokat, az mý Kegielmes Vraink le welewl az kiraly éo felseghe orzagawal egietemben kjadot rawas felól, azert akkora Vrasagtok minket igazitot Egre³ az Varmegiere, miwl törweny zerent ott lattathnek megh, es az var megie tenne iteleteth felóle, azert Vrasagtoknak az var megie lewelet im fel kwldottewk, kibeól Vrasagtok minden meltosagos⁴ kóniórgeseonket megh erthj. Azert mies kóneórgónk Vrasagtoknak az egý Istenert, megh gondolwan Vrasagtok az mj megh romlot állapotonkat, es ez ideghen nemzet kózzót valo sok niomorwsaginkat, legýen Vrasagtok minden kegielmes enghedelmesseggel⁵ hozzank, hogj eppewlhessónk, es az Vrasagtok oltalma allat maradhassonk megh. Kierth az Egj Eló Isten Vrasagtoknak adgion nagj sok jokat. Mind ezekból kegielmes valazt varonk Vrasagtoktol, Isten tartzia jo egesseghen Vrasagtokat sok eztendeigh. Datae Geiongyös 1. die Martý: Juxta Novum Calendarium Anno ... Salut ... 89.

Vestrarum Generosorum et Egregiorum Dominationum humillimj seruitores

Jidices, Juratique Ciues etc. de
Geiongeos.

3.

Felnémet, 1594. július 9.

A falu lakosainak panaszkodó beadványa a Szepesi Kamarához a helységbe beszállásolt német gyalogság garázdálkodásáról, kártételeiről.

(Címzés:) Generosis ac Egregýs dominis N. N. *Sacratissimae Caesareae Regiaeque Maiestatis Camerae Scepusiensis Consiliariis etc. Dominis Nobis Comfidentibus.* – (A község papírba nyomott pecsétjével.) – (Más kézzel két dátum rávezetve:) 9. Julý 94. Felnemethienses. 12. Julii 94.

Eoreokke walo zolgalatonkat irýuk wrasagtoknak az wr Istenteoll eo zent felsegeteoll kewanonk kegielmeteknek minden testi es lelký io zerenczeket, kelletek kegielmetekhez embereonket es leueleonket boczatanonk. Ime az gialog nemetek reank zallottanak kik miat wagionk zantalan busulasban, ky miat immar eo Nagisaganak az egrý kapitannak sokat panazolkottonk, eo Nagisaga minket igazgat az kiral kepere es kegielmetekhez. Panaszonknak rendj peniglen ezek, az mi edes atiantkoll marat hazainkboll es magonk ereiebeoll czinalt hazakboll, Isten segetsege weleonk leuen, ky rekeztetteonk es az wduarokon giermekesteoll partekastoll heureonk, azt keuanniak kenierrell feozelékell⁶ eoket ell tarczuk, mi nalonk peniglen az zanto embereket(!) keuesen wadnak, hanem az zegen niomorult emberek eo felsege iobbagi illienkor mennek az alfeodre aratni rezeben, es wgi eztendeig walo eleteket keresik es akkepen zolgalhatnak az eo felsege weghaza-

3 Azaz Egerbe, a vármegyéhez.

4 Így! Nyilván, méltányos értelemben.

5 Azaz, engedménnyel.

6 Főtt étellel.

hoz, mostan ezekis mind ell mulnak, mert az giermeket feleseget az nemetek halhatatlan⁷ gonoz tekozlassok es koborlassok miat el nem meri hadnj, tyukainkat ludainkat teheneinknek boriait zemeonk lattara ell leouik. Annak felette buzainkat lizteinket hazainkboll ell wizik hatalmasoll, az mezeoben buzainkat reteinket az louaiknak arrattiak kazal-liak, az zeoleinkbeoll czeresnyeinket⁸ es az zeoleonek termezet egresnek es egieb(sic!) wgy tekozliak. Borainkat kiket korczomara ky kezdeteonk penz nélkull izzak es az pinczeinknek aitaik hatalmasoll fel wagiak teorik borainkat ell horgiak. Leoreinket⁹ az holl tallalliak az feneket kinek cziakanniall wagiak kinek puskauall leouik es vgi az keze belj edenet tele meri, az foldre boczattia az teobbit. Annak utanna az mit hatalmasoll ell nem vehet, mindeneiket feizet furot es egieb akar mi neuell neueztesenek az holl hozza fernek ell lopiak, egre¹⁰ wizik es penzen ell agiak, csak ky egy penz erne is. Keriuk azert kegielmeteket, az egy hatalmas Istenert tekencze meg kegielmeteket (!) illien sok niomorusaginkat ... (egy sor a papír rongáltsága miatt hiányzik) ... felsege weghazahoz iobbagiok, mert ha kegielmetek masu(vá nem) zalleitia,¹¹ mi az mi hiteonkre hogi iobbagiok nem lehetonk. Mert sem zantason sem zeoleo kapalassonk ninczen sem kazallassonk ninczen az vdeonek allapattia az dologhoz illien nem wolt mint mostan az esseo wtani, megis keonieorgeonk kegielmeteknek vegezzen(!) minden iot, kiert eoreokke zolgalhassonk kegielmeteknek.

Isten eltesse kegielmeteket minden iokban.

Datis in Felnemet 9 Julý Anno 1594.

Zegen Niomoruult Felnemetik.

4.

Gyöngyössolyomos, 1596. április 13.

Padar István főbíró igazolása arról, hogy a falu királyi bordézs mája 404 köblöt tett ki, amiből a 101 köből quartát kivették, maradt 303 köből.

En Padar Istvan Solimossj Feő biro vallom az *en* Levelemnek rendiben az en hitem zerent mjnd az en eskutimel egjetemben hogh it Solimosson valamenji dezma w felsege zamara jutoth, mjndeneket igazan hit zerent ky vettünk es megh dezmalltunk. Kinek somája mindenedestől tezen (Cub. 404).¹² Ezekből az quartat¹³ az mi regi zokas000sunk *zerent* es az wfelsege Rendelesse zerent kj uettwk Cub. 101, meljbol w felsege zamara maradoth Cub. 303. Kjnek bizonsagara es erossegere adgiuk az mj Falunknak petsete *alatt* ualo levelünket.13 dje *Aprilis* Anno 1596.

Idem quj supra.

(A helység papírba nyomott pecsétjével.)

7 Helyesen: hallatlan.

8 Az ún. szőlőalja (subvinetum) gyümölcsterméséről lehet szó. SOÓS Imre 1975. 543.

9 A lőre jelentése a XVI. században: vízzel felöntött törkölyből vagy seprőből erjesztett ital, csiger, másolás. A parasztok általában ezt itták, színbort nyilván ünnepi alkalmakkor fogyasztottak.

10 Egerbe.

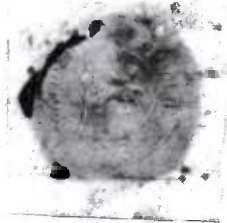
11 Ti. a beszállásolt katonaságot.

12 A papír itt kiszakadt, de az összeget értelemszerűen pótoltuk. Itt és a következő iratokban is nyilván egri borköbölről van szó, mennyisége 25,452 liter, vagyis 30 itce (justa). BÁN Péter 1978. 69–75. – SOÓS Imre 1975. 539. szerint: 23,5 liter.

13 A quartára (kvarta) lásd: SOÓS Imre 1975. 540.

En hazra letle Gyöngösi fő bíró valto az en keményen
 rendelen az en kishon bencs mind az en füstmint egy esen
 leg is Gyöngösi valami bor elzma is fllig pamara Jusa
 p Amis go. mindenkze szaban de biris k; pattint is meg
 originalnak kint az pamara mindenkze fogva izen az
 en mind az memfentel szaban hoz foly k henc
 kolt; hoz az ennessz ganigl az is fllig; pamara kolt
 bencs k; alna; hely szamin dornal fl; kolt; hoz; az az me
 v; az izen issen velt kolt; hoz klt fola elz mas me
 elgen kint moad is fllig; pamara mindenkze fogva me
 hely szamin kolt; hoz kint szaban fogva az en fllig; fogva
 az en vasszont; gerdvs allas vale keményen fogi mind
 el fogva mind az memfentel szaban; az az is elz mank
 szaban vale fl; szaban szaban. 13 Die Aprilis Anno
 1597

Jelen q szaban

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
 E székely

1. kép. Kapsa László gyöngösi főbíró levele (1597)

Mogor #6 HATVAN

Contraquietatorio.

nos Jures, Jurati, & Tota Communitas Oppidi
 Hatvan Tempore Praesentium Recognoscimus
 Ludo J.D. Joanni Georgio Grundner, Suae
 Maltis Incoliti Pannobonae Residentis Decimas
 totius Annis Jure Decimas, pro Parte Sualibus
 pro anno 1699. Provenientes Metretam Austriacam
 administravimus in hunc modum.

Sumptus Metretas. - - - 279.
 Impendi Metretas - - - 49.
 Curia Metretas. - - - 11.
 Juri Urbis - - - 32.
 Pecunia ad impendibus Metretis. 30. s. 50.

Et nihil illis esse quing.
 De his omnibus a nobis rite administratis, ac de eor.
 perceptione quietantibus nobis extradatis, has
 Contraquietatorias sigillo Roboratus extra
 Datum. loco Hatvan 15. Jul. 1699.

Handatum per me Johann
 Caspari, Notarium Publicum, Not.
 in casibus Hatvanensibus

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
 E szekció

2. kép. Hatvan mezőváros igazolása a Budai Kamarához (1699)

5.
Gyöngyös, 1597. április 13.

Kapsa László főbíró igazolja, hogy a város 1596. évi bordézs-mája a quartával és a nemesekével együtt 690 köből volt, amelyből – levonva 172 1 köből quartát és 58 köből nemesi bort – a király számára marad 460 köből.

En Kapsa Laszlo Gyongiessi fő biro vallom az én leuelemnek rendiben, az en hittem szerint mind az en eskütimmel egietemben, hofi ith Gyongiosson valami bor dezma eó felsege szamara jutoth *pro* Anno 96. mindeneket Igazan hit szerint ki szettwnk es megh dezmatunk. Kinek az summaja mindenestől fogua tezen, az quartával es az nemesekeuel egietemben Hat szaz kilencwen kobolj bort. Az quartat penigh w felsege parancsolattia szerint ki aduan, szaz het wón harmad flj(!) koboli bort, es az nemeseke tezen eotwen nioltz kobolj bort, kik soha dezmat nem adtak. Ezen kivul marad w felsege szamara mindenesteől fogua *niegi* szaz hatvan kobol bor. Kinek bizansagara es errossegere *agjuk* az mi varassunk petsieti allat valo lewelunket, hofi mindenki el higyeie mind az nemessek dolgat es az mi dezmandknak Igazan valo flj(!) szolgaltatassat. 13 die Aprilis Anno 1597.

Idem *qui supra*.
(A város papírba nyomott pecsétjével.)

6.
Gyöngyöstarján, 1597. április 13.

Angyal Balázs első bíró és Tárkány András dézsmaírnok bizonyítványai a falu bordézs-májáról, amely 116 gyöngyösi köblöt tett ki, a quarta levonása után a király számára maradt 87 köből.

Ego Blasius Angial Judex Primarius Pagi Gyeongieos Tarján Fateor et recognosco per presentem quietantiam meam, Quod Vinum Decimale ad Rationem Maiestatis Regiae administraui ad Arcem Fülele in manibus Egregy Domini Andrae Iráti de Rima Szombath Vice Provisori secundum fidem meam Gyeongieosienses cub. 116, ex quibus excipianda aestimata quartam Gyeongieosienses cub. 29 ad Rationem Ludouichi Ranuncy Archidiaconi Pathaiensis simul cum Plebano eiusdem Pagi Tarian, de quibus Restant ad Rationem Suae Maiestatis Regiae Gyeongieosienses cub. 87. Testimonium huius rej Posui Sigillum eiusdem Pagi confirmationis causa. Actum Tarianini die 13. Aprilis Anno sesqui Millesimu...(!?) Nonagesimo Septimo.

Idem *qui supra*.
(A falu vörös viaszba nyomott pecsétje.)

(A csatolt másik bizonyítvány is ugyanazon kéz írása, és tartalmában megegyezik az előzővel.)

Tota et Universa Summa ex Possessione Gyeongieas(!) Tarján Vinum Decimale faciunt Gyeongieosienses cub. 116, ex quibus pro quarta parte cedunt Ad rationem Ludouichi Ranuncy Archidiaconi Pataiensis atque Francisci Nemes de Felnemet Plebani eiusdem Pagi Tarian Gyeongieosienses cub. 29. Restant ad Rationem Suae Maiestatis Regiae Gyeongieosienses cub 87. Cuius testimonium Nos Blasius Angial Judex Primarius eiusdem

Pagi Tarian atque Andreas Tarkaný scriptor¹⁴ eiusdem Promontory Sigillo Eiusdem Pagi confirmauimus.

(Oldalt más írással:) prov. C(ubuli) 115(justa) 8 1/n.¹⁵

(A falu papírba nyomott pecsétjével.)

7.

Gyöngyös, 1601. június 2.

Gyöngyöspüspöki bírójának és jobbágyainak kérése Szebeni János provizorhoz: a falu búzádezmáját ne adja el idegeneknek, hanem nekik, az árát ők is ugyanúgy megfizetik.

(Címzés:) Egregio ac Venerabili Noblj Viro Domino Joannj Zebenj Provisorj et Administratori prouentuum Episcopaliū Arcis Agrjae nobis Domino semper fideli honorando. – (A község vörös viaszba nyomott pecsétjével.) – (Más kézzel rávezetve:) 2. Junij 1601. Gyöngyös Piskekÿ(sic!) Oppidum. – Gyöngyös Puspeokjek 13. Junij Anno 1601.

Zolgalatonkat jrjuk Vrasagodnak mjnt tisztelendö Vitezleö nemes Vrunknak. Istenteöl Vrasagodnak keuanonk mjnden testj és leljk joknak meg adasat.

Tisztelendeö Vitezleö nemes Vrunk, kelletek Vrasagodat könjörgö levelönk által meg tanalnonk, ezokaert hogÿ ez el mult napokban js az nagysagos Commissarjusokkal es az Vdvarbjro Vrunkkal Debretzenj Istuannal bezelgetenk es könjörgenk az Geöngeös Pwspökj búza Dezmanak eladasa felöl, hogy eö Nagisagok mas idegen jobbagnak ne adnak, hanem mj kiralj eö felsege jobbaj leuen elenk es taplalodnank vtanna, es az mj az arrat illetve, mÿs hasonlokeppen letennök és meg fizetnök valamjnt eö Nagyságok es *Kegyelmed* adna, it fen letönkben eö Nagyságok akkoron igerek magokat, hogÿ eö Nagyságok az mj meg njomorodot állapotunkat meg tekintjk es senkjnek nem adgjak. Azert most is ez mj levelönknek rendjben könjörgönk Vrasagodnak, hogy Vrasagod js zolljon eö Nagyságoknak, hogÿ eö Nagyságok es Vrasagod mas jdegen jobbagnak ne adgja, mert mi zantjuk es vettjük fejeönk vezedelmeuel es marhankeual, es elleneönk vagjon, hogy mas jdegen elje ellenönk, mert mÿs eö Nagyságoknak valamj az arrat jlletj le tezzük, valamjnt arra zakad, vagj keue zamra vagj kerezit zamra. Tekentze meg eö Nagyságok az mj meg njomorodot állapotunkat es zegensegönket, mert jdegen földeket(!) *nem* futhatunk az buzaert az sok jdegen fene latroktol, mert job reze közzeölönk ehel hal meg, ha nagyságtok nem könjörül Isten vtan rajtonk. Jm most is semmi vgarat nem tehetönk mert hatarjnkat orankent njargalljak az tatarok, es marhajnkban es mj magonkban nagj károkot vallunk, kiert az Istenert js könjörgönk Vrasagodnak es eö nagyságoknak, hogy Vrasagod törekedgjek mellettönk, kjt zolgalhassonk meg vrasagodnak: es vrasagod ezen lewelvejvö ember által adgjon mjnden bizonyos valaszt, mjhez tartzuk magonkat hogÿ ha mj magonk fel faradgjonk, avagj ne, ha vrasagod biztat hogy fel jöyönk, fel jöuönk es vrasagoddal vegeznenk minden jot. Kjért Isten eltesse vrasagodat.

Datae ex oppido Geöngeös Anno Domini 1601 die 2. Junÿ secundum novum Calendarium.

Geöngeös Peüspökj bjrák es polgárok
kiralj eö felsege szegenj meg njomorodot
jobbaj könjörgenek Vrasagodnak az egj

14 A dézsma összeírásáról és az ún. pennapénzről lásd: SOÓS Imre 1975. 541.

15 Vagyis a pontos mennyiség 115 köből és 8 justa (ítce) volt.

Peüspökj búza dezmanak el adasa felöl,
az többj felöl nem elmékezőnk
Vrasagodnak.
Judex Prjmarjus Emerjcus Botos et
caeterj Concives suj.

8.
Gyöngyös, 1601. június 2.

Gyöngyöspüspöki bírának és lakóinak beadványa a királyi kommisszáriusokhoz: az előző kérvényben foglalt búzadézsmá megvétele ügyében.

(Címzés:) Praelatis ac Magnificis Dominis Dominis Commissarijs etc. Regiae Majestatis nobis dominis semper fidelibus honorandis. – (A község vörös viaszba nyomott pecsétjével.) – (Más kézzel ráírva:) 2. Juny. 1601. Oppidum Gyöngjös.(Sic!) (Csak a XIX. századi rendező levéltáros írta ceruzával utána: Püspöki.)

Mi Geöngöös Peüspökj bjrak es polgárok kiralj eö felsege meg njomorodot zegenj jobbagj eöreökke valo zolgalatonkat jrjuk Nagyságtoknak, mint Nagyságos Vrajnknak az elő Istentől nagisagtoknak kiuanonk mjnden jo egesseges zerenczeket meg adatni.

Nagyságos kegjelmes Vrajnk Nagyságtokat kelletek könjörgö leuelönk altal megtanalnonk, miuel hogy ez előtt is könjörgöttünk vala Nagyságtoknak, hogy az mj az Geöngöös Peöspökj Dezma buzat illetve Nagyságtok mas jdegen úr jobbagjanak ne adna, hanem Nagyságtok tekintene meg az mj meg njomorodot zegenj állapotunkot, es Nagyságtok adna mj nekönk, es az mj az arrat illetve, mýs hasonlokeppen Nagyságtoknak le tennök valamjnt arra zakadna, vagj keue zamra vagj kereztt zamra lenne, azert mostis könjörgönk Nagyságtoknak mjnt kegjelmes urajknak kjtjznteoül nagjk, hogy Nagyságtok tekintze meg az mj meg njomorodot állapotunkat, és nagisagtok ne adgja ez mj földönkön termet búza Dezmat senkjnek, had elljönk mj vele penzönk vtan, mj zanttuk es vettjük nagj rettegessel felelemmel es marhánk es fejönk vezedelmjvel, kjert az Isten Nagyságtoknak adgjon sok eztendeiglen valo eletet, mert el hjdgje Nagyságtok, hogy nagj zjuönk töredelmeuel zenjuedgjük es zenjuettük, hogy ez kedjgis mas ember elte az mj kezönk munkajt, mert mýs zjnten vgj megadnok az arrat, mjnt mas ember, mas idegen feöldet Nagyságos Vrajnk nem futhatunk mert hatarjnkat eyel nappal njargalljak az fene lator tatarok, ehel halok lezönk ha Nagyságtok nem könjörül rajtunk, ezert könjörgönk Nagyságtoknak az egj Istenert, hogy nagisagtok masnak ne adgja es valamjnt Nagyságtok masnak adna mýs az arrat hasonlokeppen le tezzük. Kiert az elő Isten eö Zent felsege Nagyságtoknak adgjon sok jo zerenczeket es egesseget, mjnt Kegjelmes Vrainknak.

Datae ex oppido Geöngöös. Anno Domini 1601. die 2. Juny.

Geöngöös Peöspökj bjrak es polgarok
kiralj eö felsege zegenj jobbagj zolgalnak
Nagyságtoknak mjnt Kegjelmes Vrajnknak
nagisagtoktól minden kegjelmes valaztt varunk.

9.
Jolsva, 1601. június 13.

A felnémetiek beadványa az egri vár királyi provizorához egyik polgártársuk érdekében, aki bonyolult kezességi ügybe keveredett és súlyos kárt vallott.

(Címzés:) *Generoso ac Egregio Domino Domino N. N. nunc Sacratissimae Ceasarae Regiaeque Maiestatis arcis Agriensis Provisori fideli Domino nobis semper honorando ad manus proprios praesentetur.* – (A község pecsétjével.) – (Más kézzel rávezetve:) 13. Juny. 1601. Oppidum Felnémety.

Keszóneteőnket es mindennemő tyztesseges dologban valo szolgálatunkat aianliuk *Vraságodnak*, mint mi nekőnk tizteőletes bizodalmas vronknak Istentul minden lelkj es testj io szerencses állapotot keuanonk *Vraságodnak* hűsegesen megh adatnj.

Mastan csak ezert kelletek mj nekwnk *Vraságodat* leuelőnkel megh keresnőnk, hogj ez elmult napokon jőttenek uala ide feől Josuara Forgatz Vram eő Nagysága iobbagj valamj sertes marhat el adnj ualot haituan, ezt azert az marhat veue megh twlők egj Felnémetjh ember Cziaszar ű felsege igaz iobbagia. Ezők uizontak az Forgacz Vram iobbagj veőnek mas embertul megh harom őkrőt, de ez az ember ismeretlen voltokra megh *nem* emberlőtte őket az penzre, hanem ime fóliól megh neuezőt embernek ugjmint felnémetjh Gedeó Peternek kőniőrgőttek, hogi lőnne kezess erőttők ez iőuendő karatson napiaigh es űk megh hoznak az arrat.

Ez azert az eő sok kőniőrgesők miat megh giőzetven feől uőtte az kezessęgőt bizonios napigh ugjmint karatson napigh, seőt ű maguk 12 f. birsagot veteőttek annak, ha megh *nem* hoznaiak akkorra. Azert ez az karatson nap el mult, seőt pinkesd is ell, de az ű fogadásuk be nem teőlt.

Az kezessęgert ezt az embert igen kergettek, es kezőritte teót(sic!) oda Gaczra, mert ott laktak az adossok, altal faradnj, ott semmj az dologban nem tőlt, hanem az Tizt tartohoz Trombitas Palhoz ment es neki megh bezelven tőruent hagiót benne, hogi az mit az teruen lelne abban iárna el.

Az teruenj azert igj lelte, hogi egj elseőben eskessek megh azt az hitvan embert es ha valamj marhaia vagj penze lőnne, adgiak az embőr kezében, es ha az fől nem erj eő magat is nakion kőtue adnak kezben. De marhaia igen keues volt, ugj hogi megh kilseő adossagat sem erte fől uele. Azert ű magat az teruen tettelt szőrint ez az mj Attiank fia el hozza uolt, de addigh esedőzót uranak, hogi ne hadgia el hoznj seőt iob őtet szolgálna hogi *nem* most. Ezőn fől indult az Tizt tarto es az teruent fől bontuan *nem* adta kezében, hanem eő maga vasban verte, es az embert illien valaszal boczatotta el, hogi en ugymond mind addigh it tartom, migh az te adossagodat ki nem szolgallia, az utan ugymond ha az tied ki telik en te raitad ugymond ennek az vasbelj embernek eteleiert bert es fizetést veszők, melj halhatatlan, mert azt ember soha *sem* latta sem hallotta, hanem ő tsak azt akaria, ha teheti, hogi az eő iobbagiat feol emellie, es az czaszar ő fólsege iobbagiat ala gialazza. Ezzel azert az valazzal el botsatotta az embert ide haza. De az nem maradhatot mert igen busitottak erőtte, hanem ismegh uyonna fől faradot hozzaia es hogi megh latta őtet az fogsagban leuő ember kőniőrgot neki hogi kőniőrwllion raita, es vegie ki az vasbol es had iarion erőtte az dologért, es im ugymond megh eskűszöm, hogj ez iőuendő Szent Giergj napiara az en reszemre az mj eseőt benne, annak harmad reszenek eleget tezők, az teőbbinek is ugymond ket bizonios napot vessőnk s arra is rea erőlkődöm.

Azelót penigh minek előtte az vasban *nem* veteőttek vala iőt uala feől Josuara, es akor is akaria vala az ember az kezessęgert megh fognj, de kőniőрге es megh eskűvek, hogi az ezen

vasarnapra mind megh hoznaia *nem* tsak az felet, hanem az egez penzt ugdmint(!) az negjuen niolczad fel forintot, azert akkor hitre igj boczatotta el, hagi mindenestól vasarnapra megh hozza, de az az vasarnap megh farsangban volt, ugian semmj *nem* kólt benne.

Az ura kezéből is az vasbol ki útte ötet es haromszor megh eskút s leuelet is adot rola, hagi ű harom bizonios napon ugj mint *Szent Gyergj* napian, *Szent Gall*¹⁶ napian. Es eztendő Farsangra meg elegeti. Azert az elseó nap az *Szent Gergej* napia el mult es semmire *nem* erolkódót, hanem ő ez alat az urahoz szolgálatra atta magat, hagi ötet megh oltalmazza es senkinek kezben ne adgia. Azonban penigh ettwl szegenjtwl az mi keues marhaia es kölcsesege kezenel volt mind ki vettek, de hagi aual fól *nem* ertek az adossagot, azon feniegetik, hagi niakon kótki es oli helire vizik, hagi kett teteieuel¹⁷ is megh kezdj fizetnj, most is penigh ezert az dologert kudussa iutot niaualias, felesége gyermeke rövid nap, ha Isten iol *nem* tezőn uele, ehel hal megh.

Azert igaz, eleg tanatztot attak neki illien *modon*, hagi ne faradgion semmit, hanem valahol Forgacz iobbgiat talallia, tarczaz megh erőtte, de Vrasagod hire nelkul *nem* tselekedet semmit, hanem im *Vraságodnak* mint elseóben *Vraságodnak*(sic!) hireve teőnnj mihez tarczaz magat.

Henem keriók mýs *Vraságodat* mind feienkent, hagi *Vraságod* tegien minden iot niaualliással, tamadgion fel *Vraságod* mellette az eó igassagaban, mert nints houa lőnnj el faradot szógenj az hituan ember miat ualo kar uallasban, adgion *Vraságod* oli erősségót nekie, ki által ő is lehessőn erős az ó dolgaban es terőlliőn megh az ű kara, ne niómórodgiek szógenj az roz ember miat.

Mert nints mitt tennj, ha *Vraságod* fól *nem* tamad mellette, tehat mas idegőn urat kell kes(?) ketelen keresnj, de miuel hagi ez elót ualo tizt tartoink igen parantsoltak eó fólsege neue alat, hagi senki az eó fólsege iobbajj urat ne valasanak, ez is *nem* akarta, hanem *Vraságodat* megh keresuen az eó niomorusagarol, minden io ualaszt uar *Vraságod*tul.

Bizonj dologh, hagi mi uagionk ebből bizonjsagj *Vraságod* elót, hagi fólótte valo sok kaar uallasban, valo kölcseseghben, es faratsagaban vagion az hituan emberók miat, azert ha tehetseget teheti *Vraságod* ereieből faratsagat es heaban ualo kölcseseget mind egginel¹⁸ megh keressj. Isten eltesse *Vraságodat* sok io eztendeigh.

Kólt Josuan *Szent Antal* napian 1601 eztendőben.

Mi szógenj megh niomorodot felnemetiek kiczintwl fogua nagigh örömet szolgáunk *Vraságodnak*.

10.

Gyöngyös, 1622. június 16.

A város bírának és tanácsának levele Horváth Gáspár kamarai prefektushoz. A besztercei harmincados tavasszal elkobozta két polgártársuk pénzét, pedig *nem* pénzváltással, hanem marhakereskedéssel foglalkoznak. De ökröket *nem* tudtak vásárolni, ezért vitték vissza a pénzüket, amelynek visszaadását kérik.

16 Október 16.

17 Azaz: kétszeresen is.

18 Vagyis mindegyik adósával.

(Címzés:) Spectabili ac Magnifico Domino, Domino Gasparo Horuath de Wegla, Supremo Hungariae Camerae Prefecto etc. Domino Domino nobis semper gratiosissimo pateant. – (A helység kerek, vörös viaszba nyomott pecsétjével.)

Zolghalathonkath Ayanliuk Nagysághodnak. Kivanonk Istenteól Nagyságodnak es az Nagyságodhoz tartozoknak mindenfele testi s lelkj iokath szeencsesen megh adatni. Mostanj irasonk által kellett meg talalnonk Nagyságodath, miuel hogj ez Varasonkban lakozo beócsületes Attiankfiaj ugj mint Vatzj Janos es Mihalj Deak jeóuenek hozzank, jelentuin Nekeónk miuel hogj ez el mult tauaszal Beszterczen az eó Felsighe Cziaszar Urunk harminczadossa ighen meg károsította uolna eókeith, pinzeketh el uiuen. Azerth Nagyságodnak bizoniossan irhattiuk, hogj ez megh neuzet szemiliek sem mostan sem pedighlen annak eleótte affele penz valtoghatassal *nem* kereskettenek, hanem gheóbeól giüütisuel, melj az eó felsighe jeóuedelminek is szaporításara uolt, minthogj pediglen keózteónk, ugj mint az Hatalmasok býrtokaban kik vagionk, tehat affele pinzen marhath nem szerezhettek, azokon kinszerittettek uolt fel vinnj monetaiokath. Keónieórgheónk annakokaerth eghesz Várasul Nagysághodnak minth Kegielmes Urunknak, hogj ligien giamolok es ezkeózeót(sic!) káru-allasoknak uissza fordulasaban, es pinzeknek megh teritisiben, kit mies uehesseónk io neuen, es jeóuendeóben szolghallassonk megh Nagysághodnak. Kegielmes valaszt uaronk Nagysághodtul. Eltesse Isten sok esztendeigh kedues io egessighben Nagysághodath.

Datum Gieóngieóssinj 10. die mensis Juny Anno 1622.

Szeretetuel szolghalnak Nagysághodnak

Az Gieóngieóssj Býrak polgharok feienkenth, az eghesz Tanaczunkual egietemben.

11.

Tiszatényó¹⁹, 1665. október 28.

A falu lakosai felsorolják azokat a károkat, amelyeket a végvári katonák az utóbbi 6 évben okoztak nekik, ennek értékét legalább mintegy 1000 tallérra becsülik.

(Címzés:) Thenó nevű Falunak sirallmas panaszsza az hatallmasok ellen. – (A község pecsétjével.) – (Más kézzel rávezetve:) Nro. 7mo. Tenó.

Istentől kívánunk minden rendeknek jo egesegeth bekesegeth, valakik ez levelünkben levo sirallmas panaszinkot olvassak es hallyák!

Afra Pethi egykor hatallmasul el hajtá 18 marhánkath, mellyeketh vissza hajtánk, ismet edgy avagy ket hetre rejánk jüven elő vette 12 ökreinketh, mellyet is 20 talleron váltotunk vissza tüle egy soval annak az 18 marhának dolga tölt 28 Tallérban, ugyan akkor Bássi²⁰ Benedeken vet hatalmasul 17 Tallerokot, az menteit is ell vittek. Vele volt akkor Bereczki Imre is. Ismet Csorba Andris, Szenthe Gasi, Szabo Matyi, Nagy Balinth el haiták egész menesünketh, mellyben volt 70 szám ló, azt is váltottuk vissza 40 Talleron túlök. ezen tolvaiok ket hetre be jüven Basi Gyurkának 14 okreth el eresztvén az jászolrol, az legint el szalasztvan hirt tet az falura, utánok indulván el vettük az ökröket túlök, s az marháink az falu alat leven, ejjel el haitottanak ezen tolvajok 54 marhainkot, oda vagon ötvene mind ez

19 A falu ma Jász-Nagykun-Szolnok megyéhez tartozik.

20 A név lehet Básti is.

mai napig is, ugyan akkor egi leginyünket az hegies törrel által szurták. Csekő Geczi, Ványai Sárkány Jancsi el haitottanak falunk földiről 10 ökrököt, azok is oda vannak. Biro Thamas is törvéntelen vet az egesz falun szaz Tallerokoth, azon kívül verte, kinozta az embereketh, nemellyiknek még az lábát is el törte, nemellyre reja toltta az nagy szekeret ugy kinozta, mind ezeketh hatalmasull cselekette. Kis Illes is hatalmasull vet raitunk 56 Tallerokoth. Szöcs Jancsinál /alias Somboknál/ vagion egy emberünknek tizen egiet fel Talleros lova, Medi Istoknál is vagyon 8 Talleros lova, Bede Janosnál vagion 6 Talléros Talka(!), azon följül erőssen megh verte szeghint. Fekete Istoknál az Fülekinél vagyon 4 Talleros lova. Gulyas Mihálynál is oda vagion ezen embernek 7 Talleros lova. Töröcsik Palko, Varasi /alias Szabo Gyurka, Vido Andris egi emberünknek 28. Tall. hatalmasull. Ezen Várassi alias Szabo Gyurka vet egy emberünkön 4 Tall. Bango Palko is vet egy emberünkön 9 Tallert. Makra István el vit(te) ket 24 Talleros lovát egi emberünknek. Kalman Marczy is hatalmasull vet raitunk egi végh abát, kit 3 Talleron vettünk, fenyegetet, hogy ha megh nem adgyuk, labainkot rontia el. Makra István vet egi emberünkön 40 Tall. hatalmasull, azon kívül verte, taglotta. Vido Andras ell vitte egi emberünknek egi lovát hatalmasull, melly megh ért volna 5 Tall. Varasi avagy Szabo Gyurka is ell vitte 5 Talleros lovát. Sombok avagy Szöcs Jancsi is oda vesztette egi jo tehenét. Cseh Geczi, Gáthai Jancsi, Bökti Palko, Szöcs Jancsi az Uyvárasí fél, Dévai Istok, Könczöl Gasi ez el mult nyáron hatalmasul, tolvajul 15 lovainkot el vondostak oda vannak, ezekkel jelen volt Csorbai Gieri²¹ Miklos is, az kinek ládájából vontuk ki szürünköt, mellyet akkor vontamak el, mikor az lovainkoth. Kalman Marczy Fegyvereken ell vonta egy lovunkot hatalmasul. Dejá János is edgyet. Jo Peti is három lovunkoth vonta el hatalmasul. Ezeknek nevei jutnak eszünkben, egy szoval. Ismet. Cseiti Bodi, Tigicse Gyurka, Kis Misok, Kis hevesi(?) fel vének raitunk hatalmasull 3 bukor karmasin csizmáth. Irjuk hitünk szerint, hogy csak 6 esztendőül foghva tette nekünk ezer Tallernál töb kárt, s még többet is.

Datae Theneini 28 dje Octobris Anno 1665.

Egesz Thenö nevü falu hit szerint írja mind ezeketh.

12.

Kenderes²², 1665. október 30.

A község lakosságának beadványa a nádorhoz címezve: panaszuk a magyar végvári katonaság garázdálkodása ellen.

(Címzés:) Méltosagos Palatinus Urunknak ő Nagyságának adassék ez mi Alazatos suplicationk. – (A község pecsétjével.) – (Más kézzel:) Nro. 4to. Kenderes.

Az Mennyei Úr Istentül idveséges lelki és testi jokat kevanunk Nagyságtoknak szivünk szerent megh adadni.

Alazatos suplicationkal mi szegény igye fogjot megh njomorodot nagy siralmas inseh alatt levő kenderesiek talalok megh Nagyságtokat egesz orszagul, jelentyük Nagyságtoknak az mi magjar nemzetségünkötül való njomorgattasinkat, mivel ejel és nappal raytunk vadnak it kovartelyoznak, minden javainkat el predallyak, eletünket el horgjak, sertes marhajinkat, szarvas marhajinkat ölik. Kegyelmes Palatinus Urunk ő Nagysága szolgaja is Sas

21 A név olvasata bizonytalan.

22 Ma Jász-Nagykun-Szolnok megyéhez tartozik.

Istvan, csak monstan is falunkban jövéen egy nehany magaval minemű dulást töt, sak-jainkbol életünket ki forgattak el vitték, aytoinkat törtek, az maga szolgaja az Saskaje(sic!) hogy az szegeny ember sakjat nem hatta volna, agyon akarta verni az szegény embert, s igr szidalmazta ebatta s eb teremtette, eb atta meg az lelket is beled, az Úr Istent igr szidalmazta, azt is mondotta hogy eb adta harmad napig is it leslek s megh öllek, mihelt kikap-hatlak. Ő maga is Saska disznot ölt megh perselte s ugy vitte el Kenderesrűl, ezeken kivűll is szamtalan az panasznunk, mert sem falun, sem mezőn nem maradhatunk, vernek foszta-nak gunyacskankot le vonytak. Ibranyi, Kallai Gyalogok is, Dios Győriek szüntelen járnak, életünket szekereken hordosztattják, melyeknek ha megis tova tart raytunk nehez igrajok, tellyességesen bizony el pusztolunk, valahova leszünk de mi bizony semmi keppen nem lakhatunk miattok mert ehel halokka tesznek minket telljesseggel, ezeken kivűll való siral-mas panasznunkat Isten ő Felsége tudgya, mert nyelvűnkkel is nem győzűnk előszamlalni. Nagyságtokat Isten dicsőssegere kerjűk orvosollja nyavalyainkat, mert szinten el pusztu-lunk. Ezeknek utanna az Menjei Úr az ő Szent Lelkenek ajandekat adgya Nagyságtoknak mind fejenkent szivel kivannyuk. Irattuk Kenderesen az mi siralmas levelűnket die 30. 8bris 1665.

Mi szegeny sulyos igr alatt njögő Kenderesiek Irgalmas és Kegjelmes Valaszt Varunk Nagyságtoktul. mpia.(!)

P. S. Az szegeny birak is nem maradhat(nak) miattok megh az faluban is, mert imar egy nehanszor ugy el vertek nemelyiket, hogy soha is megh nem eled, tobbire csak kuldussa tettek.

Onadi Torsök Mihaly szolgaja Baradi Nevő igr szitta az aszonyi allatot hogy eb atta megh az lelket is beled.

13. Tiszanána, 1660–1670 között²³

A község beadványa ismeretlen személyhez: a végvári katonaság által elkövetett erőszakoskodások és kártételek felsorolása.

(Címzés nincs.) – (A hátlapon:) Tisza Nanayak tanú vallasa es serelmes levele. – (A község pecsétjével.) – (Más kézzel rávezetve:) Nro. 18.

Alaszatos szolgulatunkat ajanlyuk Nagyságodnak. Isten minden jdvoseges iavaival lato-gasa meg Nagyságodat szegeny meg romlot országunknak oltalmaszasara sok esztendeigh tarcsa meg az Úr Isten Nagyságodat mint Kegyelmes Urunkot, szivűnk szerint kivannyuk.

Csak ez felől kelleetik Nagyságodat mint Kegyelmes Urunkot ez kis irasunk atal meg talalnunk, ennek előtte való napokban erkeszet volt hoszank az Nagyságod levele, mely Nagyságod leveleben meg volt paranczolva minden ember az ő serelmet Nagyságod eleiben suplikatyo(!) atal be adgya Nagyságod fileiben veven Nagyságod meg orvosolya, mink Tisza Nanayak az tekintetes es Meltosagos Palfi Tamas Egri pűspök Urunk ő Nagysága²⁴ jobagy punctomonkent rendel adgyuk be Nagyságodnak, mely serelműnk es panasznunk rend szerint igr folynak.

23 Az iraton keltezés nincs, az erre használható támpontra lásd a 23. és 24. sz. jegyzetet!

24 Pálffy Tamás (meghalt 1679) 1660–1670 közt volt egri pűspök. SUGÁR István 1984/a. 332–340. (Az Egri Főegyházmege Schematizmusa I.) Az egri pűspöki javak gondviselője 1666-ban Tassy Mátás kassai plébános, ungi főesperes volt.

Elsőben tavaly esztendőben engemet Pentek Janost meg fogot tul az tiszán Kovacs Andras es Keczes Geci meg sarcollatak szaz öt tallera mely Kovacz Andras Barkoci István Uram ő Nagysága²⁵ szolgálta ezt tolvaiul hatalmasul vittek raitam ezt hitem szerint mondom. Ugyan azon esztendőben Kaly Istvan vet raitam 7 tallert. Ugyan tavaly esztendőben Afra Peter az falu alol haitot el nyoc ökröt, atal haitotta az Tiszán vet az falun 24 forintot az falu semivel sem volt ados neki ezt csak hatalmasul czelekedte.

Masodszor harmadevi nyaron be iöven az falunkban Nagy Istvan mint egy harminc loval az en haszamosz ugy mint Gal Miklos haszamosz, oda iöt szendrei Szonaki Janos nevű katoná egy szalonnamat le hájtotta az kamoram padgyarul, ki vonta az aitoban mind fel metelte ugy atta az katonának, hogy szoltam erte nem volt az a szitok az kivel nem szidot, ugyan akkor vitte el 15 sak arpmat, eszt hitel mondom.

Harmadcor, engemet Kiraly Matet Kaly Istvan be haitot az puszta szikszai berekben²⁶ az tarsomat meg kötöszte magamat el szalasztot, volt 42 marham azt tolvaiul el haitotta most is oda vagyon, ezt hittel mondom.

Negyedcor engemet Kovacz Matyast az szendreyek tul az Tiszán meg fogtak Abadra²⁷ be vittek ot rutul meg kinszottak, haló felben hattak az nagy veres mja csak nem meg holtam, eszek köszöt ismertem Kis Gecit az ki most rab ezt hittel mondom.

Ötödcor engem Haidu Jánost meg fogtak Szalokon²⁸ Seres Marci, Kotyba Jakab, Onadban lako Vido András le vontak az földre, egy kötő feiszet(!) hozsam vetted adig veretek hot elevenen marattam az földön, az karomat öszve rontottak: az borbelynak attam az gyogytasaiert hat forintot ezt hittel mondom.

Hatodcor engem Patkos Istvant Tarkanyra²⁹ be haitot Kaly Istvan az lovamat el vonta most is oda vagyon ezt hittel mondom, aszontul Afra Peter 8 ökröt el haitot az falu alol atal haitotta az Tiszán vet az embereken 24 forintot semivel sem voltak adosok neki csak hatalmasul czelekedet.

Hetedcor Koszak Istvan azt tudom Affra Peter Vido Istok 8 ökröt el haitot az falu alol kető az enyem volt köszte atal haitottak az Tiszán, vet raitunk 24 forintot egy penszivel sem voltunk adósok ezt csak tolvaiul haitotta el ezt hittel mondom.

Ezt Kegyelmes Urunk mind faluiul mondgyuk, iövenek az onadi katonak Pentek Benedek Uram haszamosz, kik köszt volt Vido Istok es Vido Andras rutul szidalmaztak Pentek Benedeket, azt montak aha eb atta lelkit ma Isten engem ugy segellyen meg kel halnod inkab szanom egy csirke halalat mint az tizedet kutya lelkü. Ugyan akor vit el tolvaiul Vido Andras egy Heves ivaný³⁰ lovat most is oda vagyon. Palatinus Urunkhosz ő Nagyságához akartak készülni akor de ő azt nem neszte, ugyan el vonta s oda vesztette, ugyan akor iden Onadi Afra Peter mesziteten kardal kergette Pentek Benedek Urunkat azt monta ő kegyelmének aha eb atta gyeneralisa. Csak te vesznel el az földrül mindgyart el veszne az varmegye. Biro Tamas meg azt monta, ha minden katoná ugy akarna, mint en az eb lelkűnek Pentek Benedeknek maid az feiebe lövödösznek had veszne el az földrül, ezeket halottuk tölök.

25 Barkóczy István 1663-ban Ónod kapitánya, Szabolcs megye főispánja. – NAGY Iván I., 1857. 198.

26 Szikszó puszta, Füzesabony mellett.

27 Tiszaabád, ma Szalókkal egyesítve Abádszalók, Jász-Nagykun-Szolnok megye, a Tisza bal partján.

28 Lásd a 26. számú jegyzetet!

29 Mezőtárkány.

30 Hevesivány, Jászapátihoz tartozó puszta.

14.

Poroszló, 1693. január 5.

A község beadványa Körner János Leonard kamarai prefektushoz egy, a helységből elloptott ló miatt támadt bonyodalom ügyében.

(Címzés:) Per Illustri ac Generoso Domino Joanni Leonardo Körner Sacratissimae Caesarae Regiaeque Maiestatis Districtus Agriensis Camerali Praefecto Domino et Patrono nobis gratiosissimo. – (A község pecsétjével.) – (A címzés mellett más írással:) Praesentatae: 7: Januay 693. Poroslouiensis: propter equum Varadiensis Bassae oblatum furtim.

Salutem Nostrorum Paratissimam Commendationem.

Illustrissime Domine, nos indigni Poroszloiensis volumus significare Magnifici Vestri ut hinc ex nostro loco equum unum Varadiensis Passe furtim Abstallerunt, de qua Causa Illustrissimus Dominus Commendans Agriensis mandavit nobis ut totus Pagus illam equum querat ubi est, quaesirimus etiam sed nos non invenimus, interim tamen scripsit nobis Dominus Commendans, ut si non inveniamus, pretium illius equi debemus solvere, tamen nobis non mandavit Passa nec Illustrissimus Dominus Commendans Tokaiensis ut vigillatores demus ipsi sed cum suis famulis curavit Passa Custodinem suos equos, Recta lex non potest onerare nos de hac re, petimus ergo humilime Magnificam Vestram, ut nos protegere dignetur, quia nos contra illum nihil peccavimus, quoniam Germanos relinquerunt hic ad vigilliam Passe, si hoc bonum fecerit nobiscum Magnifica Vestra ut nos protegit in talibus rectis rebus, nos quoque reservare conabimur Magnifici Vestri benevolentiam erga nos.

Actum in Poroszlo die 5. Januarii Anno 1693.

Post hic vivat et maneat Magnifica Vestra in Dei Protectionem cordicitus precamur.

15.

Hatvan, 1699. december 15.

Hatvan oppidum vezetőségének ellennyugtája, hogy Grundner János Györgynek, a budai kamarai provizorátus dézsmásának a város mennyi gabona-, bor-, bárány- és méhtizedet fizetett be.

(Címzés nincs.) – (Végén a község pecsétjével.) – (A hátlapon a kamarai hivatalban rávezetve:) Gegenschein von Hatvan wber ad Zehendt gefohlen. Pro 699. No. 2.

Contraquietatoriae.

Nos Iudex, Jurati et Tota Communitas Oppidi Hatvan, Tenore Praesentium Recognoscimus, Quod Generoso Domino Joanni Georgio Grundner, Suae Maiestatis Inclyti Provisoratus Budensis Decimatori Omnis Generatim Decimas, pro Parte Suae Maiestatis pro Anno 1699. Provenientes Metreta Austriaca administraverimus in hunc modum.

Frumenti metretas	279
Hordei Metretas	49
Avenae Metretas	11
Vini Urnas	32
Pecuniae ab Agnis, Apibus Messorum	fl. 30 ds. 50
Et nec plus nec minus.	

3-5. kép.

3. kép. Hatvan mezőváros pecsétje (1699)

4. kép. Gyöngyös város első ismert pecsétje (1597)

5. kép. Padar István gyöngyössolymosi főbíró pecsétje (1596)

De his Omnibus a Nabis rite administratis, ac de eorum perceptione Quietantys Nobis extradatis, has Contraquietatorias Sigillo Roboratas extradamus.

Actum Hatvan 15. Xbris 1699.

Extradatum per me Joannem Paulum Josa
Juratum Notarium oppidj Hatvaniensis.

16.

Heves, 1703. szeptember 25.

A hevesi jószágban II. Rákóczi Ferenc utasítására összeírt termények kimutatása.

(Címzés nincs, csak a hátlapon, a fejedelmi kancellárián rávezetve:) Commissio Rationum Bonorum Hevesiensium. Nr. 39. 1703.

Commissio.

Serenissimi Principis Francisci Rakoczy de Felső Vadás(!), ratione Bonorum Hevesiensium.

Fellyeb specificalt Kegyelmes Urunk parancsolattýabol ezen Hevessý Jószág el foghatván, ugh: Udvarházával, Serfözöiével, ahoz való Malmával és Korczmaival, et ceteris cum omnibus pertinentys. Ami pedig találtatott, mind taxa, s mind maiorsághbeli gabona, ughmint hatt asztagh, három taxabelj, három maiorsághbeli. Dereliquo a tá...s³¹ még az közben vagyon, aszt is proxima occasione fogiák behordanj. Decimae athuc restant, a mellett még veremben lévő tavalj búza, circiter 9 veremmel. Némely ajtókra való pléhekett kulcsostul, és egy nehány üvegh ablakokott, a mellýett kártol megh őrizhetett, a templomban be rakatta a Biró, a mellýekre kezemett rea tettem, a mellett találtatott egy Fárkos hallo³² is némely székekkel edgyütt. Signatum Heves 25. 7bris Anno 1703.

Coram me Stephano Nagy, Judice Primario et Caeteris Juratis Hevesiensibus. (A helység pecsétje.)

Coram me Gregorio Csercz pro tempore Cappellano Hevesiensi. (Gyűrűspecsét.)

Coram me praesentum scriptore et Notario ejusdem Loci m. p. (Gyűrűspecsét.)

(A hátlapon az előző szöveg folytatásaként:) P. S. Item Eötven Köből Búza, Kölesz 40 Köből, Borso hatt Köből, Lencze 2 Killa.

17.

Gyöngyös, 1704. február 21.

Solymossi Mihály városi jegyző által kiállított tanúvallomási jegyzőkönyv Szappanos Gábor azon javainak tulajdonjogáról, melyeket a kurucok részben első bevonulásukkor viték el, majd részben Szepessy Márton vett magához.

(Címzés nincs, a hátlapon, a fejedelmi kancellárián rávezetve:) Szepesi Márton Uram ellen való Inqvisitio Szappanos Gábor Instantiájára. – (Áthúzza:) No. 1034. – No. 196. 1704.

Anno 1704. Dje 21. mensis Februarii pro Parte et ad Instantiam Providi Gabrielis Szap-

31 E szó néhány betűje kivehetetlen, ezért értelmezni nem tudtam.

32 Így! Értelme nem világos (farkasháló?).

panos Juxta De eo utri Puncta praesens Inqvisitio facta est praesentibus *Egregiis* Joanne Thimár et Paulo Viza Judicibus, cujus Deutri Puncta sunt Ista.

Imo. Vallya megh a Tanú hiti után, hogy a minemű Jószágát elvitték Gyöngyösről praeambulumban denotalt Szappanos Gábornak Urünk eő Nagysága népének első bejövetelekör, az nem Német Jánosé volt, hanem tulle külön való és nem legénye vagy kereskedő Társa volt Német Jánosnak, hanem maga sajáttya.

2do. Azon kívül a ki megh maradt és annak utána elvitte Nemzetes Vitézlő Szepessy Márton uram eő Kegyelme, az is maga jószága volt s nem Német Jánossé.

3io. Már akkor s annak előtte ennéhány héttel megh Esküttetett és híve volt Meltóságos Fejedelem felső Vadászy Rákóczy Ferencz Kegyelmes Urúnknak eő Nagyságának.

Imus Testis Michael Rác in Oppido Gyöngyös *Commorans* Annorum circiter 45. Juratus Examinatus fassus est. Tugya bizonyossan, hogy azon jószághoz semmi köze nem volt Német Jánosnak, hanem maga igaz sajáttya Szappanos Gábornak s nem is volt legénye, sem kereskedő társa, hanem magának való. Ad 2dum. A mi nemű jószágát elvitte annak utána Nemzetes *Vitézlő Szepessy Márton Uram*, maga jószága volt az is. Ad 3ium. Már akkor s annak előtte ennéhány hetekkel Urünk eő Nagysága híve volt és megh esküttetett.

2dus Testis Joannes Rác in oppido Gyöngyös *Commorans* Annorum circiter 25. Juratus examinatus fassus est. Per omnia sicut testis primus.

Qvam quidem tali modo peractam Inqvisitionem ad partis Reqvissentis Instantiam sub sigillo usuali nostro extradidimus in oppido Gyöngyös Anno et die qvibus supra.

Signatum per me Michaelem

Solymossi Juratum Oppidi praesciti

Notarium m.p.

(A város papírfölzetű pecsétje.)

18.

Gyöngyöshalász, 1705. április 8.

A falu folyamodványa II. Rákóczi Ferenc fejedelemhez: a lakosok közül a nemesek és a katonáskodók családtagjai nem akarnak részt venni a közterhek viselésében. Jánoky Zsigmond kancellár a vármegyéhez utasítja őket panaszukkal.

(Címzés:) Méltóságos Erdéli Fejedelem Kegyelmes Urúnknak Rákoczy Ferencznek eő Nagyságának adassék ezen Alázatos Instantiánk, nagy becsülletel Egerben. – (Más kézzel:) 1705.

Isten minden szeencsés Testi Lelki Jókkal áldgya és Vezérellye Méltóságát Kegyelmes Urúnkat szegény Magyar Hazánknak szabadulására s vigasztalására, szívből kíványuk Nagyságának.

Mi Gyöngyös Halászi szegény Lakosok Folyamodtunk ez Alázatos Instantiánkkal Meltóságos Fejedelemségéhez Kegyelmes Urunkhoz Nagyságához, az sok nyomoruságos Terhes igáknak el viselhetetlenségek Felől és az közöttünk levő egyenetlenségek iránt, a kikkel nem egyezhetünk, szegény Helyünköt segitenj semmiből nem akarják, sem Dunán túl levő quartelyosokat, kik vannak helyünkben,³³ tartanyi nem akarják, sem pedig a kik mostan rajtunk vannak, Kegyelmes Urünk karabélyossaj, azoknak semmit praestalni nem akarnak,

33 A Dunántúlról a császári csapatok elől átmenekültekről van szó.

sem jövő menőnek, sem szekerezést, sem egyéb szolgálatot tennj nem akarnak, nem is tetek, Kegyelmes Urúnk fel kelésitül fogvást magokat tellyességessen közülünk ki vonták

Imo. Amint is első Helyünkben Lakos Hamar Istvány nevű Nemes Ember,³⁴ aki maga Kuriaian lakik és külön van minden elő földje kurjaia után, de a val nem elégedvén meg, hanem az közönséges Falu földibül is mind szántó földet, Rétet ki adtuk neki, mint edgyik legjobb Gaszdanak közöttünk, ezért ő is velünk kötött és kézírását adta, hogy ha Nemes Ember is, de mindenebből eleget téssen, mint edgyik gaszda, de abban semmi sincz, mert semben levő quartelyosokat mind az ólta nem tartota, nem is akarja, sem gyövő menő Kegyelmes Urúnk vitézeit, sem raitunk levő Karabelyosokat, sem pedig Szent Györg(!) naptúl fogvást egy ökröt nem adot s bé nem fogott, semmijemű segítséggel nem volt s nem is akar lenni, mert a Nemes Vármegyétül ki adatot nékik, hogy a Quartelyos tartáson kívül semmivel nem tartoznak, de abban sem concuralnak, hanem akarjuk Meltoságatul s Nagyságátul Kegyelmes Urunktul meg tudnj, miben tartozik prestalnj miben nem, a vagy semmivel nem?

2do. Más Nemes Ember ugyan Kós Gergely, Helyünkben lakos, hasonló keppen ehez tartya magat.

3tio. Ugyan Budaj Pál, Breznay János, többek is, kik magok jó akaratyokbul felültek, ithon levő cseledgyej a közjobúl prestalni semmit nem akarnak, sem quartelyost tartani, sem gyövő menőt, sem szekerezést, egy szóval semminemű szolgálatot.³⁵

4. Ugyan Helyünkben Joszágos Serfőző lakik nemzetes Petrovaj Uram fundussan, ez is hasonló keppen ezekkel edgyüt magát közölünk ki vonnya, prestalnj semmit nem akar.

Azon kívül utas helyen lakunk, az sok jövő menő vitézek az italért szitnak és epestnek bennünköt, hogy italbeli gaszdzálkodással nem lehetünk, mert nem gyözzük, ebből leg fő képpen nem álhathunk elő s nem adhatunk, mert bizony alig marattunk egy néhányan, kik szegény Helyünkben evetzünk, hogy ha pedig ezen sok szabad Emberek csak mentségben maradnak, Nagysága raitunk nem könnyebbít, tellességgel szegény Helyünk el pusztúl, mert meg nem lakhattjuk. Hanem kérjük Alazatosan Nagyságát Kegyelmes Urúnkot, vegye Respectusban szegény állapotunkot és könnyebbicsen raitunk és adgyon jó választ mindenekrül ezen szabad Emberek iránt, mivel tartoznak Prestalni, mivel nem? hogy mink is tudhassuk mihez tartani magunkot. Datum Gyongyöss Halász Die 8 Aprilis 1705.

Nagyságának Kegyelmes Urúnknak Szegény Alazatos Hívej

Halászi lakosok Fő Bíró Toth Janos 12 Esküdtivel.

P. S: fölöl meg említett Hamár Istvány még mikor a polgárunk a quartelyos ökröt oda vitte volna, hogy tarcsák, meg szorították ott a funduson a Polgárunkot rutúl meg verték, erül is jó választ várunk.

(A község papírfölzetű pecsétje.)

(A külső oldalra, a címzés mellé rávezetve az udvari kancellária végzése, Jánoky Zsigmond kancellár saját kezű írásával:)

Halásziak.

A Nemes Vármegyét illetvén az Első Instantia recommendalom in justis et licitis alle-viállja.

A Cancellaria penigh agjon, ha kell erős Protectiot az ital iránt in specie nekik: a mellet tarcsák erőssen magokat: s ha erő éri, a Nemes Vármegye szedessen bizonyásgot, de a tisztet elsőben megh keressék, teszen-e rola. Ex Officio 10 Aprilis 1705.

Sigismundus Aulae Cancellarius m. p.

34 A Hamar-családra: SOÓS Imre 1975. 216–221.

35 1704-ben viszont a katonáskodók családtagjai panaszkodtak a terhek miatt. ESZE Tamás 1955. 148–149.

19.
Palotásatvan³⁶, 1706. november 12.

A falu kérése II. Rákóczi Ferenc fejedelemhez: tavaly Herbeville vonulásakor gróf Esterházy Antal főszekérmestere, Hagymássi János a faluból 8 ökröt és 2 szekeret erővel elvitt, amelyek a Tiszán túl odavesztek. Kárpótlást szeretnének kapni. A határozat szerint forduljanak gróf Esterházy Antal generálishoz.

(Címzés:) Méltóságos Fejedelem Kegyelmes Urunknak ő Méltóságának alázatossan írt supplicatiojok Az belől írt supplicansoké.

Méltóságos Fejedelem Kegyelmes Urunk!

Az Nagyságod Kegyelmes Lábaihoz ez alázatos kis írásunk által nagy alázatossan borúlunk, ilyen keserves insigünket és nyomorúságunkat detegálván. Miképpen ez el múlt esztendőben, mikor Budáról és Pestről a Német ellenség ki szállott³⁷, akkor Méltóságos Generalis Groff Eszterházy Antal Urunk ő Nagysága tábora és hada Gútánál³⁸ feküvén, az ő Nagysága Fő Szekér Mestere Nemzetes Vitézlő Hagymássi János Uram ő Kegyelme Executio által helyűnkéből ki hajtattott nyolcz ökrrel két szekerűnket, a melly nyolcz ökröt, noha emlétett Hagymássi Uramtól eleget supplicaltuk, hogy a Tiszán által ne hajcsa, de ő Kegyelme nem gondolván azzal, által hajtotta, a Tiszán túl a szekereiseink megh betegedvén, kéntelenek vóltak el hadni, a melly nyolcz ökrünk és két szekerünk e máj napigh is oda vannak, iszonyú ki mondhatatlan nagy kárunkra.

Ezen emlétett nyolcz ökrök, és két szekér iránt, eleget supplicaltuk mind a Tekintetes Nemes Vármegyét, s mind pedigh már megh írt Fő Szekér Mester Uramot, Hagymássi Jánost ő Kegyelmit, hogy ő Nagyságok s ő Kegyelme vagy tennének, vagy tétetnének eleget, avagy mutatnának útát: hol keressük kárjainkat, de mind e mai napigh is semmi refusiot és satisfactiot nem vettünk, noha nem kicsiny kár ilyen szegény, kis Falucskának egyszer s mind nyolcz ökr kárt vallani, holott alig vagyon Falunkba nyolcz, vagy tíz ökrös gazda.

Ez iránt a Méltóságos Fejedelem Kegyelmes Urunknak irgalmas Lábaihoz nagy alázatossan borúlunk, méltóztassék szokott irgalmas és kegyelmes szemeivel bennűnket megh tekinteni, s a megh Váltó, és kint szenvedő Kristusnak őt mélységes sebeiért, ezen kárjainkat megh orvoslani, és bennűnket jó válaszal megh bátorétani s ió utba eresztetni, hogy ez elől számlált kárjainkat hol keressük; hogy úgy a Méltóságod Kegyelmes Protectioja alatt megh maradván, lehessünk legh kisseb és legh alázatosab hivej. Kiért az irgalmas Istent, hogy Méltóságodat szegény hazánk óltalma mellett megh tarcsa és szerencsés hoszú étlettel, s minden kívánt javaival áldgya és boldogécsa ezen a Világon; a más Világon pedigh a dicsőségnek koronájával megh koronázza, szüntelen alázatos imádságink által kérn el (nem)³⁹ mulattyuk.

Maradván Méltóságodnak Legh alázatosab Jobbágyi

Nemes Nógrád Vármegyében Palotás

Hatvani szegény lakosok közönségessen.

36 Ez az írat tévedésből került ide, a XIX. századi rendező levéltáros ugyanis azt hitte, hogy a Heves megyei Hatvan oppidumról van szó. Palotásatvan falu azonban Nógrád megyében feküdt, Palotás néven ma is ott található. SZAKÁLY Ferenc 1995. 140., 146., 155., 170., 173., 176., 177.

37 Herbeville császári tábornagy 1705. szeptember elején indult meg Pestről Erdély felé, Rabutin megsegítésére.

38 Galgaguta, Pest megyében.

39 Ez a szó tollhibából az eredetiben kimaradt.

Iránk nagy alázatosan Palotás
Hatvanba Dje 12. Novembris Anno 1706.
(A község papírfölzetű pecsétjével.)
(A hátlapra rávezetve a határozat:) 304. Palotas Hatvaniak.
Relegaltatnak az Instánsok Groff Eszterhazi Antal Generalis és Senator Úr informatio-
jára. Datum ex Castris Nostros ad Lőrinczi positis, Die 17. Novembris 1706.
Georgius Pongrácz m.p.
(Más kézzel a hátlapon:) 1706.

20. Tiszaroff^{no}, 1707. június 11.

A falu beadványa II. Rákóczi Ferenc fejedelemhez. Panaszt tesznek a gróf Csáky Mihály generális által hozzájuk küldött katonagyűjtő tiszt visszaélései ellen.

(Címzés:) Méltóságos Fejedelem Kegyelmes Jó Urunknak ő Excellentiájának be-adatan-
dó Alázatos Instantiájok Roffi szegény Taxás jobbágyoknak.

Az Úr Isten terjeszse Nemzetről Nemzetre Nagyságod Méltóságának boldog uralkodá-
sát, telyes szível kívánnuk!

Méltóságos, Kegyelmes jó Urunk! Nagyságod Méltóságának Tekénteti eleiben alázatos Instantiánkat be adadni az rajtunk való nyomorúságtól kénszerítettünk, a melyet Nagyságod Méltósága előtt ilyen képpen említünk: Ez jelen való hólnapban, Méltóságos Gróff Csáki Mihály Urunk ő Nagysága parancsolattyaibul egy Érdemes Fő Hadnagy az katonák fel-sze-
désére ki-küldetett Nemes Heves Vármegyében. Melly mikor mi hozzánk érkezett, hallatlan eskütésnek formája alatt kénszerített, ilyen módon: Az Isten az égből a lelkünket le-hánnya, hóltunk után a föld testünek ki-okádgya, ha meg nem mondgyuk, a ki csak egy óráig, csak egy szempillantásig is katonaságra ment volna, avagy csak szándékozott is, hogy el-meny-
nyen. Ez alatt 12 tizenkettőt közzülünk el-haitou, mind olyakat, a kik semmi nével neve-
zendő Tiszthez vagy Zászlóhoz hitesek nem vóltanak, sem hópénzben, sem Mondérban, ru-
hában, vagy fegyverben tellyességgel nem részesültenek; sőt némellyik még csak a határainkból sem ment ki; hanem csak lovat vett. és hogy fegyvert nem szerezhett, ismét a lovat is csak el-adta. Némellyik a kótyavetyére ment, hogy fegyvert szerezzen, de nem sze-
rezhetvén, ismét haza jött. Némellyik Eger alá, az Nemes Vármegye parancsolattyaibul haj-
tatott, és míg el nem eresztették, ott táborozott. Némellyik pedig Néhai Nemzetes Vitézlő Bakó István Kapitány Urunk parancsolattyaibul Túrhoz⁴¹ hajtatott, hogy a pusztító Rác el-
lenségnek szaporán való kicsapásátul óltalmazhatták volna közel való Helyeinket. Mind ezek pedig szegény Helyünkben, mi velünk egy aránt, a Nemes Vármegye rendelése szerént, soldos Hajdukat tartó emberek. Ugyan ezek közzé számláltatott Öreg Bíránk is,⁴² kinek kö-
zöttünk való hagyattatását, sok reménykedéssel addig nyertük meg, míglén Nagyságod Méltósága előtt Protectionalis Válaszért alázatos Instantiánkal meg-jelenünk.

Annak okáért Nagyságod Méltóságának irgalmasságához flymodunk és alázatosan ese-
dezünk /ha jónak láttathatik igyünk/ Nagyságod Méltóságátul, jőjjön ki Kegyelmissen Protectionalis Válaszunk mindenikre nézve, hogy a Nagyságod Méltóságának jószágában

40 Ma Jász-Nagykun-Szolnok megyében.

41 Mezőtúr.

42 Tí. a hadgyűjtő tiszt által lefogott 12 személy közé.

továb is szivessebben maradhassunk. Légyen az Úr Istennek örökké való óltalma Nagyságod Méltóságának életén.

Költ a Roffi futottak között, die 11. Juny Anno 1707.

Nagyságod Méltóságának alázatos Taxás Jobbágyi, Roffi Bíró RácZ Mihály, cum adjunctis.

(A helység vörös viaszba nyomott pecsétjével.)

(A címloldal felső felén:) 106. Roffi Taxások. (Határozat azonban nincs.) – (Más kézzel:) 1707.

21.

Poroszló, 1712. április 29.

Bizonyítvány a község vezetésének arról, hogy Urber János Farkas postamester munkáját kifogástalanul végzi.

Nos Judex et Senatus Oppidi huius infra scripti attestamur vigore Patentium litterarum istarum bonaque fide et juxta conscientiam nostram confirmamus, quod Generosus Dominus Joannes Wolfgangus Vrber, tempore quo huc ad Servitia Caesareae Regiaeque Majestatis Magister Postarum positus est, nempe a Imo Mensis 8bris Anni praeteriti 1711., quantum nos vidimus et observavimus, praefata servitia et officia sua, in transportandis quibuscunque litteris, et staffetis, alysque Ipsum concernentibus rebus, diu noctuque diligenter et indefessus perfecit, et in nulla unquam tali occasione defecerit vel aliquid neglexerit. Nobiscum etiam talem semper concordiam et convicinitatem hactenus tenuerit, quod cum tam bona Ipsius Indola honesteque vita conversatione optime contenti, hanc Illi praelibato Domini Joanni Wolfgango Vrber, Praeposito hujus loci Postarum Magistro Attestationem bona fide et conscientia communicare et apposito patenti Sigillo nostro corroborare possimus, uti etiam in his praesentibus facimus et attestamur.

Poroszló 29. die Aprilis 1712.

Ordinarius Judex Stephanus Szabó cum
Adjunctis.

Extradatum per Juratum Notarium Praefati Loci
Gregorium Tatay m. p.

(A község pecsétjével.)

(A hátlapon kétféle kézírással:) Attestatio Poroszlóensis. – Boroslo(!) No. 51.

22.

Gyöngyös, 1712. május 4.

A város vezetése bizonyítja Klampfler Lőrinc postamester jó munkáját.

Nos infra scripti vigore praesentium attestamur, quod egregius Dominus Laurentius Klampfler⁴³ piae memoriae servitia Suae Caesariae in posta Arocksalasz usque ad finem mensis Julij, in posta vero Gyöngyösiensi ad finem usque Augusti Anni 1703 tanquam postarum Magister debite praestiterit; postquam vero, accrescente tumultu Curuczionum, se cum sua familia Budam, tanquam refugij locum recepisset, ibique pie in Domino obysset,

43 Klampflerre: SUGÁR ISTVÁN 1984/b. 234–235.

nihilominus per haeredes illius, cessante illo tumultuoso tempore, in ambobus praefatis locis, Gyöngyös nimirum, et Arocksalasz seervitia praenominatae Suae Maiestatis á 1ma Maÿ Anni 1711. ad praesens usque tempus debite observata solioque more per postam utramque expedita fuerunt. In cuius majorem fidem praesentes attestorias manu, sigilloque nostro munitas dedimus. Gyöngyösini die 4ta Maÿ Anno 1712.

Göng, gös uarasanak első biraianak az feljul megj mód szerent megj igazsajnak bizön, sagara Sóter Janós.⁴⁴ Marko Balas m. p.
(A város papírba nyomott pecsétjével.)

23. Átány, 1712. május 18.

A község előljáráóságának tanúsítványa, hogy Kállosi Márton veredarius postai munkáját kifogástalanul végzi.

Nos infrascripti Judices et Jurati Possessionis Atány. Tenore Praesentium recognoscimus. Quod Generosus Dominus Martinus Kállosi Veredarius hujus Loci, in Servitio Sacratissimae Maiestatis incipiendo prima Octobris Anni 1711. portando Ordinarias Staffetas et promovendos Curieros fidele servitium praestiterit, et continuo praestat, nec non indefessis suis laboribus omnem diligentiam pro ulteriori fideli continuatione adhibuerit. Etiamnum per Rebelles omnes suos Equos, Currus, Vaccas, boves, oves, Domum et omnem substantiam perdidit et depauperatus fuerit. In cuius rei fidem ac Testimonium dedimus hasce Literas attestatorias, sigillo nostro corroboratas. Actum Atány die 18. Maÿ Anno 1712.

Signatum per me Juratum Notarium Lelchiorem Ablonczy m. p.

Judes Primarius Andreas Igo.

Andreas Kalmár

Michael Bedécs

Joannes Szórád Caeterique Jurati.

(A község papírba nyomott pecsétje.)

24. Kenderes⁴⁵, 1739. április 24.

Azok a feltételek, amelyekkel a község egy évre 153 rénes forintért bérbe veszi Kenderes felét a „Nagyváradai Nemes Residentiától”.

Mi alább meg írtak adgyuk tudtára mindeneknek a kiknek illik, hogy Kenderesnek fele részét, úgy mint a Szent Szerzetett illető, most pedig Nagy Váradai Nemes Residentiának⁴⁶ esett Jóságát, ugymint szántó földet szokott gyümöltssivel és Dez májával, kaszállokat, a Viznek Halászatyát, Csikászást, Nád vágást, egy szóval ami közönségesen szokott usuáltatni; de minden kár és a Szent Szerzetnek praeducima nélkül, a Pinczét, a Korcsmaházat,

44 E két sor így írva! Szemmel láthatóan nehéz paraszti kéz vetette papírra.

45 Ma Jász-Nagykun-Szolnok megyében.

46 A falu felének birtokosa a pálos rend volt, ekkor annak nagyváradai rendháza. Adatok Szolnok megye történetéből. I. kötet, TÓTH Tibor (Szerk.) 1980. 425–441. Földesuraival a község többször kötött szerződést, melyeknek lényege a szolgáltatások pénzben való megváltása volt.

a Mészárszékkal edgyütt; mind a két részen valók, egészen Helységestül, a Tavalyi Contractusnak modgya és contentuma, minden némű Czikkellye szerént és tsorbitása nélkül, exarendáltuk esztendeig, ugy mint Szent György naptól fogva a jövő Szent György napig 153 Száz Ötven három Rhen. forintokban /:salvo tamen Iure Dominali, mellyet bé vett Országunk szokása szerént a Földes Úr magának szokott reserválni:/, oly formán pedig, hogy azon summa Arenda fele részét, a fellejebb említett Nemes Residentiának a jövő Szent Mihály napra, minden halogatás nélkül le tesszük, és a Váradi Residentia Tisztelendő Superiorának, avagy Helytartójának be szolgáltattuk. Nem külömben a második fele részét a jövő Szent György napra minden fogyatkozás nélkül be szolgáltattuk. Kötelesek lészünk pedig, mind a két Részrül, a Pinczét, Kortsma házat mindenkor meg oltalmazni, és e mostani jó statusában conservalni, és ha mi fogyatkozás talál vagy fedeliben, vagy belső részben esni, azt minden per s patvarkodás nélkül, közönségessen mind a két rész tartozunk helyre hozni, nem külömben a Mészárszéket helylyesen meg fedetni, kívül belől minden fogyatkozás nélkül conservalni. Nem külömben azon Joszágnak minden tsorbitás nélkül minden határait oltalmazni, meg tartani tartozunk, azon kívül az Uraság fel s alá szükségére (így!) amidőn kívántatik, minden maga Gazdaitul avagy is embereitül négy marhát a közönséges szolgálattul vagy is adotul eximál magának. (Így!) Hogy ha pedig ezen Arendának meg fizetésiben fogyatkozás avagy tsorbitás esnék, az Uraság közönségessen a Helység Kenderessi Jóságából mind a két részrül szabad autoritást reservál magának, és minden Törvény nélkül szabadossan eleget tétethet, egyéb aránt az Uraság minden effélékben esett károkat desummálhat, meg vehet a Helységen közönségessen. Azon conditioval adatik pedig minekünk Arendában fellejebb említett Szent Szerzet jószága, hogy egygyet értvén egyenlő akarattal mindeneket igazán, Istenessen folytassunk, egyik Rész a Másik résznek minden kára és csorbitása nélkül; egyeb aránt amely Rész izgága, szerző, vissza vonyó, kártévő léssen, annak meg jobbitását, érdemes büntetését az Uraság magának reserválja. Kihez képest köteleztetünk mi említett Részek az Uraságnak mentül hamarebb tudtára adni. Mely Exarendationak nagyobb bizonyosságára, meg erőssíttetésére adtuk saját kezünk írását szokott usualis Pecsetünknek erőssíttetésével. Kenderesen 1739dik Esztendőben. Szent György Havának egy mint Aprilisnek 24. napján.

Kenderessi Biró Katona Péter

Tanáts és az egész Helység közönségessen.

Extradatam per infrascripti Loci

Notarium Gregorium Halasi m.p.

(A község vörös viaszba nyomott pecsétjével.)

25.

Egerszólát, 1744. március 16.

Egerszólát község kötelezvénye: az egri jezsuita atyáktól 100 tallért vettek fel, amiért ugyanannyi öl fát kötelesek szállítani.

(Címzés nincs. A hátlapon:) Obligatoriae Szolatiensium de Lignis. – Alul áthúzva:) Collegii Agriensis Faber...⁴⁷nus. – (A község vörös viaszba nyomott pecsétjével.)

Mi aláb meg nevezet Szóláti Birák és Eskütek Praesentibus adgyuk tudtára mindeneknek az kiknek illik ezen Contractuális Levelünknek rendiben, hogy bizonyos szükségünkűl

47 Áthúzás miatt egy szó olvashatatlan.

viseltetvén kényszerítettünk fel vennünk Száz öll fára egy-egy tallérával számlálván öliért; Egri *Tisztelendő* Pater Jesuvita Atyám(Így!) Uraiméktúl, az melly öll fáknak is árában most, úgy mint die 15. Martý leváltunk száz és húsz Rénes forintokat, az töbit peniglen az midőn meg hordván az öll fákat, *Tisztelendő Pater* Atyám Uraimék meg fogják adni,⁴⁸ az mellyre is obligalyuk magunkat, hogy mentül hamarab lehet, meg horgyuk. Mellynek is nagyob el hitelere attuk ezen Contractualis Levelünköt helységünk Pecsétével meg erősítvén. Actum Agriae die 16. Martý 1744.

Ordinarius Biro Fekete Jakab
Eskütt Forgács János Illés János
Molnár András és a többi közönséges
lakosok.

Juratus Notarius Andreas Képes m.p.

26.

Pálosveresmart, 1761. augusztus 22.

A falu lakosainak levele földesurukhoz, a pálosok pesti rendházának priorjához: panaszuk bizonyos Verebné ellen, aki a község megkárosításával törvénytelen korcsmát tart fenn.

(Címzés:) Adassek ezen Levelünk Pesti Conventben Első Remete Szent Pál szerzetiben Nagy meltóságú *Páter* Prior Urunknak bocsuletel. Pest. – (A község vörös viaszba nyomott pecsétjével.)

D. et J. Xtus.⁴⁹

Nagy alázatosagol folamodván mi szeginy lakosok az vagyis szeginy Job Agyi(így!) *Tisztelendő* Páter Prior Urunkhoz és köszönyük alázatosan Hozánk valo meg mutatott kegyes Gratiáját Nagyságodnak, hogy az mi szeginy Helsegünkre tekintvín, kívánságunk szerint Verebné korcsmáját megtiltotta. Noha tilalom után Ecszakának idején lopval Bort hozot, és az Sári⁵⁰ Birákot sokakal be hita Erőszakosan bort mért nekiek, ő ugyan azt alította, hogy jó akaratyából adta nekiek, de mink az bironál látuk az nagy Rovást, az kire roták az ki mért Bort, mi osztán, hogy nem szivelhettük, *Tisztelendő Páter* Prior Urunk Nagyságának kegyelmiből Hozánk küldött Ispanyunk parancsolatyára az Hordojárul Három Abrincstott le vágunk, noha az Sáriak majd őszvevertek benünket, Verebné pedig Ezer Foréntokra protestált. Már mos Vármegyivel fenyegett benünket, az Sáriak pedig azt álitják, hogy el kől pusztulni Verebnejrt szeginy Helsegünknek.

Mivel alázatosan kérjük Nagyságodat, tigyen valami rendőlést közöttünk, mert Verebnevel utolljára is rozsul járunk, mivel az sáriakal tart. Valamint mikor az Ura Él, had mene közükben lakni, mert míg bort árult, őörke az Száriakal(!) Éjel Napal Az kerülőkel edgyút nálo deveralto, ha Reánk meg haragudott, mingyárást azokal tölttette ki rajtunk boszuját. Meg is alázatosan kerjük Nagyságodat, meltoztasék szeginy jobágyinak kérésit meg halgatni úgy mint Verebnének sok rendetlen cselekedetiről, az melyet mi szeginy lakosok el nem halgathatunk és el sem is szenvedhetyük, hogy miket nem kiált usza hozzátyában rajtunk, hogy csak tiltasék ki közűllünk és mi ollan Embert álitunk aban az Házban, az ki mind Uraságnak fog adozni, mind pediglen az portiot is és az töbit is, az ki az Helsegett illeti, mindenekrül fog eleget tenni.

48 100 tallér = 200 rénes forint.

49 Dominus et Jesus Christus.

50 Abasár.

Ezert is alazatosan köszönyük Nagyságodnak hozánk valo meg mutatott kegyes Gratiajárt, hogy oly Embert Rendölt közünkben, az ki js jo Rendölést tegyen közöttünk, az vagyis jo utra hozhaszon bennünkett, mert miutáltul fogvást Ispány Urunk közöttün(k) vagon, mindenekben joban es Helesben foly dolgunk.

Signatum in Veres Marth⁵¹ Die 22da Augusti 1761.

Mind közönsigesen mi szeginy Vers Marthi Jobágyok maradunk Igaz jo akaro szolgálj *Tisztelendő Péter* Prior Urunknak.

Irodalom

BÁN Péter

1978. A Borsod vármegyei tizedjegyzékek bormértékei a XVI–XIX. században. In: Archivum 7. 69–75. Eger.

ESZE Tamás

1955. Kuruc vitézek folyamodványai 1703–19710. 148–149. Budapest.

NAGY Iván

1857. Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal. I. Pest.

SOÓS Imre

1975. Heves megye községei 1867-ig. Eger.

SUGÁR István

1984/a. Az egri püspökök története. 332–340. (Az Egri Főegyházmegye Schematizmusa I.) Budapest.

1984/b. Adatok Gyöngyös postatörténetéhez. In: Tanulmányok Gyöngyösről. Szerk.: HAVASSY Péter–KECSKÉS Péter. 234–235. Gyöngyös.

SZAKÁLY Ferenc

1995. Pest-Pilis-Solt megye XVI–XVII. századi dica- és dézsmajegyzékei. Budapest.

TÓTH Tibor (szerk.)

1980. Adatok Szolnok megye történetéből. I. 425–441. Szolnok.

Imre Bánkúti

Dokumente zur Geschichte von einigen Ortschaften in Komitat Heves und in Komitat Außen-Szolnok (XVI-XVIII. Jahrhundert)

Die 26 Dokumente aus den Jahren 1589 bis 1761 enthalten wichtige Informationen über die Dörfer und Marktflecken der ehemaligen Heves und Außen-Szolnok Komitaten, im Rahmen der Beziehung der Ungarischen Kammer und Leibeigenschaft. Ihr historischer Wert wird dadurch erhoben, dass sie nicht in irgend einem entfernten Amt geschrieben wurden, sondern in den Dörfern, so berichten sie uns direkt über die tagtäglichen Sorgen der Bauernschaft, und über ihr schweres Schicksal. In erster Linie aber über die finanziellen Probleme: Zehntenbezahlung, Zehntenpacht, Steuern und über die Rechtsangelegenheiten in Verbindung mit dem Handel. Durch die Dokumenten wird bezeugt, wie große die Belastung

51 1950-ig önálló község, azóta Abasárhoz csatolva. SOÓS Imre 1975. 402–403.

für die Bewohner des Komitats bis zum Jahre 1711 die Versorgung der Grenzbürgs- und der Kuruzensoldaten war, fast jedes Dorf beklagte sich bei der Kammer über die Übergriffe, Plündereien und Gewalttätigkeiten. Im XVIII. Jahrhundert tauchen schon friedlichere Themen auf: für die Postmeister gegebene Zeugnisse, Pachtverträge, lokaler Streit wegen Kneipenhalt usw.

Die originale aller Dokumente sind im Ungarischen Landesarchiv zu finden, und der Veröffentlicher macht einen darauf aufmerksam, dass jedes Schriftstück mit einem schönen Stempelabdruck der ausstellenden Gemeinde versehen ist.

BÁNKÚTI IMRE
H-1065 Budapest
Bajcsy-Zsilinszki út 61. II/1.